

La nova divisió política

© The Economist

Com a teatre polític, les convencions de partit dels Estats Units són inigualables. Acti-vistes de dreta i esquerra es troben per escollir els seus candidats i celebrar el conservadorisme (els republicans) o el progressisme (els demòcrates). Però aquest any ha estat diferent, i no tan sols perquè Hillary Clinton s'ha convertit en la primera dona que ha sortit escollida candidata a la presidència d'un dels principals partits, sinó perquè les convencions han posat de manifest una nova bretxa ideològica: no pas entre dreta i esquerra, sinó entre obertura i tancament. Donald Trump, el candidat republicà, va resumir un dels bàndols amb la seva concisió habitual: "El nostre credo serà l'americanisme i no la globalització", va declarar. Les seves diatribes contràries al comerç també es van sentir en l'ala de Bernie Sanders del Partit Demòcrata.

Els Estats Units no estan sols. Arreu d'Europa, els polítics amb més força són aquells que defensen que el món és un lloc desagradable i amenaçador, i que els països intel·ligents haurien de construir murs per mantenir-se'n al marge. Arguments com aquests han permès que s'elegís un Govern ultranacionalista a Hongria i un a Polònia que ofereix una barreja trumpiana de xenofòbia i falta de respecte a les normes constitucionals. Els partits populistes i autoritaris europeus ara tenen gairebé el doble de suports que el 2000 i ocupen el Govern o formen part d'una coalició de govern en nou països. Fins ara, la decisió del Regne Unit de sortir de la Unió Europea ha estat el premi més gran dels antiglobalitzadors: la decisió, votada al juny, d'abandonar el club de lliure comerç de més

S'ha acabat la divisió dreta-esquerra. Ara l'enfrontament que importa és l'obertura contra el tancament. I no només als Estats Units.

èxit del món es va aconseguir consentint cínicament els instints dels votants insulars, cosa que va dividir els partits majoritaris en dos.

De notícies que potencien l'atracció dels antiglobalitzadors n'arriben gairebé cada dia. El 26 de juliol dos homes que van declarar fidelitat a Estat Islàmic van degollar un capellà catòlic de 85 anys en una església de prop de Rouen. Aquest és el més recent d'un seguit d'atrocitats terroristes ocorregudes a França i Alemanya. El perill és que un sentiment d'inseguretat creixent provoqui més victòries electorals de partidaris d'un món més tancat. Aquest és el risc més greu que corre el món lliure d'ençà del comunisme. No hi ha res més important que contrarestar-lo.

Murs més alts, pitjors condicions de vida

Recordau primer què hi ha en joc. El sistema multilateral d'institucions, normatives i aliances, liderat pels Estats Units, ha sostingut la prosperitat mundial durant setanta anys. Va permetre la reconstrucció de l'Europa de la postguerra, va dir adéu al món tancat del comunisme soviètic i, connectant la Xina a l'economia mundial, ha generat la reducció més gran de la pobresa a la història.

Un món de constructors de murs seria més pobre i més perillós. Si Europa es trenca en peces enfrontades i els Estats Units es retiren cap a l'aïllament, el buit

l'ompliran unes potències menys benignes. La revelació de Trump que potser no defensaria els aliats bàltics dels Estats Units si fossin amenaçats per Rússia va ser d'una irresponsabilitat incommensurable. Els Estats Units han jurat que tractaran un atac a qualsevol membre de l'OTAN com un atac a tota l'aliança. Si Trump pot saltar-se un tractat alegre-ment, per què cap aliat hauria de tornar a confiar en els Estats Units? Sense ni tan sols haver estat escollit, Trump ha reforçat els agents conflictius del món. No sorprèn gaire que Vladímir Putin li doni suport. Tot i així, que Trump insti Rússia a continuar piratejant els correus electrònics dels demòcrates és excessiu.

Els que creen murs ja han causat molts danys. El Regne Unit sembla que s'encamina cap a una recessió, gràcies a les perspectives del *Brexit*. La Unió Europea trontolla: si l'any que ve a França sortís escollida presidenta la nacionalista Marine Le Pen i el país seguís els passos del Regne Unit, la UE es podria descompondre. Trump ha xuclat la confiança de les institucions mundials igual que els seus casinos xuclen els diners de la butxaca dels jugadors. Amb un possible futur president de la primera economia del món que amenaça de bloquejar nous acords comercials, d'abandonar els actuals i de sortir de la Organització Mundial del Comerç si no li donen el que vol, cap empresa que faci negocis a l'estranger pot encarar l'any 2017 amb calma.

En defensa de l'obertura

Contrarestar els constructors de murs requerirà una retòrica més forta, polítiques més valentes i una tàctica més intel·ligent. Primer, la retòrica. Els partidaris d'un ordre mundial obert han de defensar la seva causa amb més deter-

MURS MÉS ALTS. Imatge d'arxiu de la tanca que separa els Estats Units de Mèxic. A aquesta banda, Tijuana (Mèxic); a l'altra, San Diego (Califòrnia, EUA).

→ minació. Han de recordar als votants per què l'OTAN és important per als Estats Units, per què la UE és important per a Europa, com el comerç lliure i l'actitud oberta amb les persones d'altres països enriqueixen les societats, i per què combatre el terrorisme amb efectivitat exigeix cooperació. Hi ha massa amics de la globalització que es fan enrere, escudant-se amb la boca petita en un "nacionalisme responsable". Només uns quants polítics –Justin Trudeau, al Canadà, i Emmanuel Macron, a França– són prou valents per alçar-se en defensa d'una actitud d'obertura. Els que hi creuen han de lluitar per aquesta causa.

També han de reconèixer, però, en quins punts la globalització necessita millores. El comerç genera molts perdedors i la immigració ràpida pot alterar comunitats. Però la millor manera d'abordar aquests problemes no és construir barreres. El millor és dissenyar polítiques valentes que preservin els benefi-

cis de l'obertura i que alhora en mitiguin els efectes secundaris. Que els productes i la inversió flueixin amb llibertat, però també cal reforçar la xarxa de seguretat social per oferir suport i noves oportunitats als qui han perdut la feina. Per gestionar més bé els fluxos migratoris, s'ha d'invertir en infraestructures públiques, assegurar que els immigrants tinguin una feina i establir normes que limitin els augments de persones (igual que les normatives de comerç mundial permeten als països limitar els augments de les importacions). Però no hem d'equiparar gestionar la globalització amb abandonar-la.

Pel que fa a les tàctiques, la qüestió per als favorables a l'obertura –que es troben en tots dos costats de la divisió tradicional esquerra-dreta– és com guanyar. El millor enfocament serà diferent segons el país. Als Països Baixos i Suècia, els partits centristes s'han unit per deixar fora els nacionalistes. Una aliança simi-

lar va vèncer el Front Nacional de Jean-Marie Le Pen a la segona volta de les presidencials franceses del 2002, i potser tornarà a ser necessària per derrotar la seva filla el 2017. Al Regne Unit potser li caldrà un nou partit de centre.

Als Estats Units, que és on més hi ha en joc, la resposta ha d'arribar de l'estructura de partits actual. Els republicans que creuen de veritat que cal oposar resistència als antiglobalitzadors haurien de tapar-se el nas i donar suport a Hillary Clinton. I la mateixa Clinton, ara que ha guanyat la nominació, ha de defensar clarament l'actitud d'obertura i no ser ambigua. La tria de Tim Kaine –un globalitzador que sap castellà– com a candidat a vice-president nord-americà és un bon senyal. Però les enquestes estan inquietantment ajustades. El futur de l'ordre mundial liberal depèn de l'èxit de Clinton. ●

Traducció d'Arnau Figueras